

postquam eum vendidissent, in afflictione positi dicebant ad se invicem: *Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, et non audivimus*, Gen. XLII. In quæ verba scribit S. Chrysostomus: « Sicut ebrius quando multum vini ingurgitat, nullum sentit a vino damnum, postea autem sentit quantum sit damnum; ita peccatum donec consummetur, obtenebrat mentem, deinde vero conscientia exurgit et quovis accusatore mentem gravius arrodit, monstrans absurditatem facti. » Similiter Bessus, ut narrat Plut. I. de sera Numinis vindicta, cum proprium parentem interfecisset, multo delituit tempore. At cum aliquando ad hospites cœnatum pergeret, hirundinum garrimentum nidum hasta deturbavit et contrivit pedibus, causam proferens, « Quia jam dudum, inquit, falsum contra me ferunt testimonium, dum cantillando dicere videntur, me proprium occidisse patrem. » Quod cum audissent circumstantes et ad iudicem retulissent, meritas ille pœnas dedit. Ad hæc lictorem aget aliquando, et iudici resistet atque accusabit. Hic enim est ille adversarius de quo Dominus Matth. V. *Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo, ne forte tradat adversarius iudici, etc.* ex sententia S. Athanasii quæst. LXII. Esto igitur ei consentiens, dum es in via, id est, sequere dictamen et ductum conscientia tua.

Jam ergo si ab unico lictore scires in quocumque opere tua observari, et videri, nonne caveres? Bonam habebat causam Moyses et bonum zelum, cum Ægyptium, qui Hebræum quemdam percutiebat, occidit; nihilominus prius circumspectiebat huc atque illuc utrum nemo adesset et factum videret, Exod. II. qui si quem inspectorem vidisset, nequaquam id attentasset. Atqui præsens semper est conscientia et intuetur facinus, non quomodocumque, sed quasi testis et lictor, ut delinquentem iudici sistat: merito ergo timenda est conscientia inspectio. Scribit Seneca I. VII. de benef. c. XXI. de quodam Pythagorico, qui forte calceos cum a sutore emisset, postero die pretium numeraturus, ubi ad officinam veniens mortuum intellexit sutorem, lætabundus, quasi jam ære liber esset, abscessit; mox tamen facti pœnitens et oculos quodammodo recludens ad officinam rediit et pecuniam per rimam ingressit, dicens: « Ille tibi vivit, tu redde quod debes. » Utinam Christiani sic saperent, vel certe respicerent?

III. Quia ipsa est etiam iudex, vindex et carnis delinquentis. Quemadmodum nihil jucundius ac securius est pace conscientia, quam Apostolus Paulus in omnibus suis epistolis (præter eam quæ est ad Hebræos) precatur iis,

ad quos scribit; sic nihil amarius et periculosius conscientia bello, siquidem ipsa perpetuo exagitat hominem, increpat et allatrat. Prædixit hoc Deus Caino: *Si male egeris, statim in foribus peccatum tuum aderit* (Heb. *excubabit*, quasi canis scil. allatrans furem.) Unde S. Aug. I. I. confes. c. XII. « Jussisti, ait, Domine, et vere sic est, ut pœna sit sibi inordinatus animus. » Canis quidam, ut refert S. Ambros. I. VI. hexam. cum inter adstantes cadaveri vidisset interfectorem domini, mordicus eum apprehendit et tenuit, lacrymabile immurmurans, donec reus crimen fateri cogere et pœnas daret; sic conscientia mordet reum et tenet, donec in iudicio Deo se prodat et pœnas luat: quin etiam in inferno perpetuo eos allatrat, quod vel ipsi gentiles intellexere, qui fixere Cerberum horrendo suo latratu inferos perterre facere. Exemplo est Herodes, qui et metuebat Joannem vivum Marc. VI. et postquam occidisset Joannem, fama Christi scilicet mira operantis territus est, putans surrexisse a mortuis Joannem, adeoque plus timebat jam mortuum quam vivum, ut advertit S. Joan. Chrys. hom. XLIV. in Matth. Herodis etiam pater audiens a magis, natum esse regem Judæorum, turbatus est, quia Galilæam malo titulo (ex commissione Romanorum, qui tyrannice eam occupant eique donarant) et per multa parricidia adeptus fuerat. Theodoricus Gothorum rex cum Symmachum innocentem et egregia probitatis virum occidisset, et paulo post caput magni piscis, exertis dentibus et truculento aspectu, inter alia fercula ad mensam appositum esset, visum id ei fuit esse caput Symmachi, nuper a se occisi; unde concito gradu in cubiculum abscessit et lectulo decubuit, indeque paulo post morore confectus periit. Baron. anno 526. Nero ob eadem matris crebro dicebat se specie materna exagitari, verberibus furiarum et tædis ardentibus; ad hæc vidit per quietem, navem sibi regenti extortum gubernaculum, trahique se ab Octavia matre in arctissimas tenebras. Sueton. cap. XLVI. Dion. in Nerone.

Quod si verò peccator nunc non ita experitur hoc tormentum, experietur sane et vehementissime in articulo mortis. Ut enim navis pondus non valde sentitur, dum trahitur in aquis, sed tunc primum, cum extrahitur ad littus; sic pondus peccatorum primum omni ex parte sentitur in hora mortis. Ita Antiochus ille rex scelestissimus et spoliator templi Jerosolymitani lethali morbo percussus: *Nunc, inquit, reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista; et ecce pereō tristitia magna in terra aliena.* I. Macch. VI. Itaque conscientia tunc hominem condemnabit *In die, cum iudicabit Deus occulta*

hominum. ut ait Apost. ad Rom. II. Nemo non pacatam sibi et tranquillam optat ultimam vitæ periodum; sed qui conscientiam suam tam facile gravat, quomodo ejusmodi mortem obtinere potest? Absciderat aliquando David oram chlamydis tantum de veste regis Saül, et protinus percussit eum cor suum quod id facere ausus esset, Genes. IV. *Ecce statim præ foribus adest peccatum.* Hoc eodem medio persuasus et retentus fuit idem David ab Abigaile, quando ejus domum vastare decreverat. Dicebat enim illi mulier: *Non erit tibi hoc in singultum et in scrupulum cordis domino meo, quod effuderis sanguinem innocuum; aut ipse te ultus fueris?* Cum enim sciret Davidem esse virum conscientiosum, non putavit efficacius medium adhiberi posse ad placandam ejus iram, quam scrupulum conscientia e peccato prodeuntem, ei offerendo. Hoc igitur frænium omnium fortissimum esse Christianis debet, ne delinquant.

IV. Quia Christianos præsertim decet vel sola duci conscientia, licet alia leges non essent posita; decet, inquam, eos duci amore virtutis et horrore peccati, non timore pœnarum. Si nimirum hoc philosophi antiqui faciebant, quanto magis debent facere Christiani? Etenim philosophus quidam Aristippus, cum ex eo Dionysius tyrannus percontaretur, quid præ cæteris mortalibus eximium haberent philosophi, respondisse fertur: « Ut etiam si omnes leges aboleantur, tamen æquabiliter victuri sint. Vulgus nimirum a peccando legum præscriptis arcetur, philosophus rationem habet pro legibus, et rectum facit; turpe vero omittit, quia novit id rectum, hoc turpe esse. » Laert. I. VI. Tale omnino discrimen debet esse inter Christianos et alios non Christianos. Pulchre hac de re Cic. I. III. offic. scribit: « Satis nobis, si modo in philosophia aliquid profecimus, persuasum esse debet, si omnes Deos hominesque celare posimus, nihil tamen avare, nihil injuste, nihil libidinose, nihil incontinenter esse faciendum. Hinc ille Gyges inducitur a Platone, qui cum terra decessisset magnis imbribus, in illum hiatus descendit, æneumque equum (ut ferunt fabulæ) animadvertit, cujus in lateribus fores essent; quibus apertis hominis mortui vidit corpus magnitudine inusitata, annulumque aureum in digito, quem ut detraxit, ipse induit; (erat autem regius pastor) tum in consilium pastorum se recepit, ibi cum palam ejus annuli ad palmam converteret, a nullo videbatur, ipse autem omnia videbat, idem rursus videbatur cum in locum annulum inverteret. Itaque hac opportunitate annuli usus, reginæ stuprum intulit, eaque adjunctrice regem dominum interemit, sustulitque quos ob stare arbitrabatur, nec in his quisquam eum facinoribus potuit vide-

re; sic repente annuli beneficio rex exortus est Lydia. Hunc igitur ipsum annulum si habeat sapiens, nihil plus sibi licere putet peccare, quam si non haberet, honesta enim bonis vris non occulta quæruntur. » Hæc Tullius. Vilebant isti naturaliter turpe et nefas esse, quod homo a se ipso discrepet et aliter agat, quam agendum esse sentiat. Hoc enim est practicum quoddam mendacium. Quid si isti credidissent insuper extremum iudicium? Confundunt ergo philosophi illos Christianos, qui ubi leges deficient, vel cum occasio datur impune peccandi, liberrime in conscientiam suam peccant. Quid non facerent nunc Christiani aliqui, si hunc annulum haberent? Annon experimur, quam libere delinquant, cum vel leges, vel inspectio magistratus deficient? Nemo fere amplius mediocri lucro contentus est. Nemo timet negligere præcepta Ecclesiæ, nisi inspectante magistratu et minante virga; ut ita videantur plerique instar Herodis nunc incarceratione vel omnino decollasse conscientias suas. Qui tamen suo tempore pœnas luent, et sicut Herodes tandem a Caio Cæsare in Gallia Lugdunum ablegatus miser periit; sic isti conscientiarum suarum oppressores exulabunt in inferno. Certe cum videt Deus perire conscientia igniculum in hominibus, sicque eos ex hominibus degenerare in bestias; tunc incipit eos gravissime ferire et delere. Sic Gen. VI. *Videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore: delebo, inquit, hominem, quem creavi, a facie terræ: quod et fecit per diluvium.*

Quoniam igitur tanti refert sequi ductum conscientia, nemo nostrum sit, qui ducem hunc incarceret, et multo minus occidat. Audiamus iterum Ciceronem ad Atticum scribentem lib. III. « A recta conscientia, inquit, non oportet quemquam in omni vita sua transversum unguem discedere. » Sicut enim scriptor, ubi a calamo deflectit oculos, illico aberrat; et navarchus ubi acum nauticam non observat, illico deviat; ita qui in omnibus actionibus suis non attendit ad conscientiam suam. Viderit ergo unusquisque, quid et quomodo scribat in tabulas animæ suæ, ne forte contra seipsum scribat, et litteras Uriæ in proprio sinu gerat ad suam damnationem: viderit quo naviget, ne a tramite justitiæ et portu salutis æternæ aberrat.

CONCIO VIII.

LUXUS VESTIUM REPREHENDITUR.

- I. Quia signum animi muliebris. — II. Quia signum animi levis. — III. Quia laqueus diaboli. — IV. Quia temporis dispendium. — V. Quia index humanæ miseræ. — VI. Quia probrum protoplastorum. — VII.

Quia probrum etiam vestiti. — VIII. Quia fere sordibus constat. — IX. Quia magno constat. — X. Quia modum nescit.

THEMA.

Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Matth. XI.

Non est, auditores, ut existimemus eos, qui in regum aulis degentes mollibus vestiuntur, a Christo reprehendi: non enim sunt arguendi, qui ad honorem regis aulaeque regiae majestatem pro officiorum suorum dignitate splendide vestiuntur: sed illi reprehenduntur, qui in vestium luxu exorbitant, in eoque sibi et hominibus perperam placere cupiunt. Hi enim non in aulis regum terrenorum sunt, sed in domo regis tartarei, de quo dicitur Job XXI. *Ipsa est rex super universos filios superbiae*; quemadmodum scilicet e contra Christus rex omnium humilium. Quare nos ut ab aulicis regis inferorum abhorreamus, audiamus quam abominandus sit eorum luxus.

I. Detestandus est quia signum est neglecti et muliebris animi: mulierum enim est se comere et ornare: virorum interna sunt ornamenta iudicium, sapientia, virtus et cetera. Ut ergo avis e pennis, ita e vestitu agnoscitur quisque, virilisne an muliebris animi sit. Sane Philippus rex Macedo quemdam ex Antipatri familiaribus in iudicium subsellia extulit; verum ubi eum, nescio quo furo, barbam et capillos tingere rescivit, ab officio dimovit, causam addens, eum in rebus gerendis non videri dignum cui fidatur, qui in capillis fidus non esset; refert P. Jerem. Drex. in suo Trism. I. III. c. X. Sic inter Christianos Tiburtius in vita S. Sebast. Torquatum cincinnato capillo hominem, pro Christiano agnoscere noluit, licet is iudici praesentatus, Christianum se profiteretur: aiebat enim iudici Tiburtius: «Credisne, vir illustrissime, hunc esse Christianum, qui in sui lenocinio moliendo, capitis fimbrias admittit, etc.? Nunquam tales testes Christus dignatus est habere servos suos.» Displicent certe comptuli et cincinnatuli illi Christo, sed e regione placent daemones qui propterea et ipse cincinnatuli nomen assumpsit. Scribit enim Caelius et Rodig. I. VIII. c. X. eum se et totam fere Italiam audivisse de mulieris utero loquentem, nomenque illi fuisse cincinnatuli; qua is appellatione gestiens inclamanti responsa dabat. Viderint ergo illi, qui in crispando capillo aliisque corporis ornamentis tantum studium ponunt, cui idolo litent.

II. Quia indicium levis et lascivi animi. Ut enim suspensa praeforis arbore vinum vanae prodit; ita cultus vestium aequo plus festivus, vanae puellam aut juvenem. Hinc S. Cyprianus de habitu virgin. ait: «Ornamentorum et vestium insignia, et lenocinia formarum, non

nisi prostitutis et impudicis feminis conveniunt: et nullarum fere pretiosior cultus est, quam quarum pudor vilis est.» Eustachius etiam in Iliad. I. testatur apud Syracusanos lege cautum fuisse, ne aurum aut purpuram ferrent mulieres, nisi impudicitiam professae; idemque apud Lacedaemonios usitatum fuisse, scribit Clemens Alexandr. lib. IV. paedagogi. Quare sapienter decrevit Zaleucus Locrensis inter alia, ut mulieres non nisi cum scortari atque amatores sibi moliri auderent, aureis indui ornamentis et contextis arteque elaboratis venustari indumentis possent, Diod. I. XII. Eant iterum comptuli et comptulae, utantur hoc privilegio.

III. Quia laqueus est diaboli, non modo aliis intuentibus, sed proprio etiam subjecto. Velut enim cerastes serpens, qui cornicula habens quadrigemina, eorum motu (reliquo corpore occultato) sollicitat ad se aves et intercipit, Plinio teste I. VIII. c. XXIII. ita vestium luxus in qua cornua efformatus nescio, allicit incautos saepe juvenes et illaqueat. Ea de causa S. Antoninus Florentinus archiepiscopus feminas venustiore habitu, velut illicium diaboli, in templo non ferebat, apud Sur. tom. III. in vita illius.

Deinde etiam sibi laqueum saepe texunt, qui se mollibus vestiunt. Quemadmodum enim columbae dum sibi in colorum varietate placent, atque ut eam in pennis et alis suis ostentent, inani quadam jactantia eas inter se collidunt et implicant non sine strepitu, quo excitati accipitres eas facile corripunt, ut scribit Plinius I. X. c. XXXVI. ita non raro mulieres, dum venustius se comunt, poliunt, adornant, lascivorum animos accendunt, quorum insidiis deceptae quandoque in lapsum impelluntur.

IV. Quia pretiosi temporis dispendium est. Quantum enim temporis absumitur in huiusmodi cultura? S. Nonnus abbas Heliopoli videns Pelagiam meretricio cultu ad stuporem exornatam, flevit, quod ea mulier longe plus studii et temporis insumeret ad poliendum corcinatuli illi Christo, sed e regione placent daemones qui propterea et ipse cincinnatuli nomen assumpsit. Scribit enim Caelius et Rodig. I. VIII. c. X. eum se et totam fere Italiam audivisse de mulieris utero loquentem, nomenque illi fuisse cincinnatuli; qua is appellatione gestiens inclamanti responsa dabat. Viderint ergo illi, qui in crispando capillo aliisque corporis ornamentis tantum studium ponunt, cui idolo litent.

V. Quia index est ac proditor propriae paupertatis et inopiae; quidquid enim pellium, quidquid serici, quidquid pannorum est, quidquid telarum, auri, argenti, gemmarum aliarumque rerum, quibus homines se exornare solent, ab

aliis et fere a brutis mutuata et accita sunt; et quo quisque pluribus eorum se vestit et adornat, eo se pauperiorem utpote pluribus indigentem demonstrat. Quare si oves, boves, vituli, caprae, vulpes, martes, lupi, etc. pelles suas ab homine repeterent, quid quaeso vestium ei remaneret? Nudus prorsus fieret, similis Adamo in paradiso. Cum ergo alienis plumis sese ornet homo, qui de his extolli potest? Nonne in suo illo decore vincitur ab animalibus, a quibus eum mutuatus est? Cresus Lydiae rex regie ornatus, sublimi solio residens Solonem interrogavit, an pulchrius unquam spectaculum vidisset? «Vidi, respondit, in gallis gallinaceis, phasianis, et pavonibus.» Laert. I. de vita Phil. cap. II. Demonax cuidam purpura vestito insolentem in aurem dixit: «Heus tu, hoc ante gestavit ovis, et ovis erat!» Significans illum supra ovem nihil habere. Quin etiam ridendi potius sunt, qui alienis superbiunt vestibus, velut suis. Cum enim simiam braccis et tunica indutam cernimus, omnes in risum solvimur, quia nimirum vestitus ille naturalis et congruus ei non est; quid ergo, putatis, dicerent bestiae illae, quarum pellibus vel pennis utimur ad ornatum et vestitum nostrum, si, cum nos suo vestitu insolentem vident, loqui possent? Proverbio dicitur: *Simia est simia, etiamsi aurea gestet insignia*. Ita licet homo natura sua deformis et nudus, alienis sese pellibus, pilis et plumis multicoloribus adornet; homo tamen erit foedus, miserabilis, si vestibus destitutus sit.

VI. Quia est probrum primorum nostrorum parentum et stigma seu cauterium peccati totius generis humani. Scimus enim primos parentes ob praevocationem texisse se foliis ficus, deinde vestibus indutos esse, qui prius nudi, angelorum instar, absque erubescencia in paradiso versabantur. Perinde igitur est in vestibus gloriam quaerere, ac ostentare compedes et catenas, quibus vinctus es ob scelera tua. Elsi compedes ac catenas illas velles tibi fieri aureas, nihilo plus decoris tibi comparares: sed dedecus auferes et risui te insuper exponeres. Deinde vestes primorum parentum non ex auro, vel argento, non e serico vel bysso aut sindone, sed pelles erant animalibus detractae, crudae ac rudes, nulla politura, ut essent tam nobis quam ipsis symbolum poenitentiae. Pudet ergo eum parentum suorum, quisquis a modesto vestitu deflectit ad splendidum et ornatum.

VII. Quia probrum etiam gerenti est, et dedecus potius quam decus. Habitus enim aequo cultior ostendit hominem inanem, fastuosum, videri cupidum, superbiae verme intus arrosum. Ut enim templa Aegyptiorum foris magnifica et elegantissima erant, intus vero non nisi felem, crocodilum, aut serpentem pro deo

culto monstrabant, ut docet Clemens I. III. paedag. cap. II. ita plurimorum *Filiae compositae circumornatae ut similitudo templi*, ait Psalmis; intus vero in anima plenae sunt vanitate, leitate, superbia, impudicitia. Quare si homines sanctos videre quis desideret, nemo monstrabit illi Salomones aut Jezabeles, simileque pavones; sed Eliam, virum pilosum et zonapellicea accinctum. IV. Reg. I. Joannem pilis camelorum vestitum, etc. Isti tali vestitu insignes laudibus celebrantur; contra comptuli et comptulae, unde sibi existimationem serere optantur, inde sibi probra et confusionem mutant. En, aiunt, pavonem, pupam, statuam quam affabre depictam! Itane statum ejus tantum ornatus decet? Unde illi nummi, quos in tantum cultum projicit? Nimirum e plumis pauperum spoliatorum. Pulchra bestia, dicunt alii, ornatum ejus mihi optarem, vel ipsum alterilonarem alii: de quo stemmate est ille, vel isti? Homines e pago; progenitores eorum rastrum tractarunt. Ille ipse olim olus vendidit et nas manica abstersit, etc. haec illorum sunt eloia.

VIII. Quia fere sordibus constat. Quid enim aurum et argentum, nisi terra rubra et alb? Quid byssus, nisi vermium, bombycum scilicet putredo? Quid uniones, nisi concharum excrementa? Quid lanae pretiosae, nisi oviu velle-ra? Quid calcei et chirothecae, nisi pebs animalium? Quid zebittum, nisi stercus tui seu moschi? Videtur ergo Deus hanc hominum superbiam damnasse ad excrementa, quemadmodum damnavit serpentem, ut terram semper comederet.

IX. Quia magno impendio constat e supellectilem exhaustum. Ea enim est multorum libido se sumptuose vestiendi, ut nullis sumptibus parcant, nullas expensas vereantur, malint potius domi esurire, debita contrahere et animam debere, quam luxu vestium astinere. Fuit anno 1518. princeps (refert P. Jer. Drexelius lib. III. Trism. c. IX.) qui talaremunicam habuit suffultam pellibus, quas pellicio carduelium seu acanthidum capitellis, opere prorsus incredibili confecit: sed concedi forsi huiusmodi impendia principibus possent, nisi eadem plebei studebant imitari. Eo enim nunc temporis deventum, ut vestium nitorem et pretiositatem in plebe potius cernere si quam in summis capitibus: nec tam in aulis quaerendi sint, qui mollibus vestiuntur, quam in vulgi plebecula; quamquam et principes propter hunc luxum ad egestatem redigi possunt. Cur enim putatis, Salomon exactionibus nimirum oppressit suos subditos et jugum grave eis imposuit, nisi ob lasciviam et luxum, ad tot nimirum mulierculas comendas, ornandas, poliendas, vestendas? Fuerunt enim ei uxores quasi ginæ sep-

tingentæ et concubinæ trecentæ. III. Reg. XI.

2. Denique libido hæc vestiendi finem et modum nescit. Videmus enim singulis pene lustis communem et usitatum vestium formam imitari ac peregrinam introduci; novas præterea artes earum conficiendarum quotidie excogitari: unde non mirum, si tam insatiabili cupiditati interdum finem Deus imponat. Id enim imprimis experta est femina illa (quam Romni imperatoris sororem fuisse putat Baronis anno 998.) quam scribit Petrus Damianus d. Blancam comitissam, adeo fuisse mollem et delicatam tamque artificiosam in cultu corporis, ut undique odoribus et variis deliciis circumfluere. Quam tantam molliem sibi non probri Deus ostendit, cum permisit totum ejus corpus computrescere et tantum exhalare fetorem, et ferri nec a famulis posset. « Diutius ergo, inquit Petrus, hoc languore decocta et miserabiliter ruciata, amicis quoque lætantibus diem clausum extremum. » Ivit ergo, ut timendum, mulier hæc ad domum regis tartarei, qui dominatur super omnes filios superbæ; cujus aula si vitare volumus, vitemus ejus aulicos, qui molliibus vestiuntur, etc.

CONCIO IX.

QUINAMIN STAR ARUNDINIS VARIÆ ET INCONSTANTES ?
I. Hærci. — II. Apostata. — III. Frigidi Christiani.
— IV. Politici. — V. Leves corde. — VI. Vulgus.
— V. Mundus.

THEMA.

Quid existis in desertum videre ? Arundinem vento agitatum ? Matth. XI.

Inter has ignominias, quas pro nobis Christus passus est a Judæis, fuit et arundo data in ejus detram, cum spinis coronaretur. Cui ignomiæ causam utique dedere plurimi Christiani, qui cum alioquin in Christi dextera sint, adeoque filii dexterae, hoc est, felices, et strenui ac artes esse deberent, sunt interim velut arundo, mutabiles, inconstantes, ad omnem ventum mobiles. Grandis ignominia, auditores, hi enim Christo illudunt, et se toti aliquando mundo iudendos exhibent; cum videlicet apparebunt aliud non fuisse, nisi arundo vento agitata, qui in præsentis sæculo quasi sceptrum videri vult, manum Christi ornans. Hos igitur ne inemur, videamus quinam sint.

I. Tales sunt hæretici. Ideo a S. Juda in sua Can. vocatur: *Nubes sine aqua, quæ a ventis circumferitur, arbores autumnales, fluctus ferri maris, sidera errantia.* Sicut enim nubes steriles a ventis agitantur, similiter in autumno arbores (quæ iam eo tempore venti magis flant) et fluctus imari semper jactantur, sidera denique errant semper tramitem mutant, ita ut

nunquam eodem loco orientantur et occidunt; ita hæretici nova semper dogmata excogitant et docent, utique agitati a spiritu diabolico. Sic Lutherus, Philippus, Calvinus, alique novatores intra paucos annos sæpius mutarunt, cederunt et recederunt suas catecheses, institutiones et confessiones, veluti Augustanam, quam duodecies mutatam conqueritur prædicans Musculus in colloquio Herzbergensi, fol. XCII. Item in Luthero ostendit Cochleus in lib. cui titulus: Lutherus Septiceps. Quæ causa inter alias movit illustrissimum marchionem Badensem Jacobum, ut a Lutherano se recipere ad fidem orthodoxam. Eamdem Lutherana secta instabilitatem ridens Fridericus Saxonie dux, cum a Catholicis rogaretur, quid Lutherani sui crederent, respondit: « Quid hoc anno credant scio; quid vero sequenti anno credituri sint, nescio. » Ita S. Hilarius ad Constantinum et Constantem imperatores ait: Arianos plurimas habere fides, easque annuas et menstruas.

Denique ipsi secum pugnant, fluctuant et dubitant. Lutherus inter alia in coll. Eisleb. de Christo fol. XCVI. §. III. ait: « Sæpe sic mecum cogito; propemodum nescio quo loco sim, et utrum veritatem doceam necne. » Oecolampadius paulo ante mortem: « Ego, ait, totus incertus in fide et fluctuans ab eo, coram Dei tribunal rationem redditurus atque experturus, utrum doctrina mea vera an falsa fuerit. » Refert Florimundus Ræm. de orig. hæresum l. II. c. VIII. Melanchthon moriturus a matre interrogatus, quæ denique fides sibi retinenda sit, Catholicane an quam docuit, respondit: « Hæc plausibilior, illa securior. » Florim. ibid. c. IX. Causa est primo, quia qui semel a recto tramite aberravit, deinceps crebrius errat, quia nulli viæ acquiescit, postquam veram amisit: hinc in omnibus hæreticis spiritus vertiginis. Quia enim mendacium, cujusmodi est hæresis, facile deprehenditur, hinc oportet eorum propugnatores nova semper comminisci eis fulcra et velamina.

Secundo. Quia aguntur a spiritu diaboli, qui pater est mendacii, et suos semper nititur præcipitare in errores majores et majores.

II. Tales sunt apostatae, qui vento perturbationis seu tentationis transferuntur ab Ecclesia Christi ad synagogam Satanæ. Hac de re arguit Apostolus Galatas, ad Gal. c. I. dicens: *Miror quod sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam. Christi in aliud Evangelium, quod non est aliud, id est, vanum et fallax.* Quemadmodum soli domui Rahab salus fuit in Jericho, et qui inde pedem extulisset, incidisset mox in gladios Hebræorum et periisset, Jos. II. ita extra Ecclesiam nemini salus est, et qui ab ea refugit, incidit in gladium dæmonis. Sunt hi velut arbores a vento eradicatæ et in aerem

translatæ, projectæ in terram et contractæ: unde proprie vocari possunt, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, ex Epistola Judæ cit. Erant enim in Ecclesia steriles bonorum operum, ideo bis mortui sunt; primo per peccata gravia, in quibus volutabantur, et ita exaruerunt in fructibus; secundo per hæresim et apostasiam, et ita aruerunt etiam in radice, ut nulla spes supersit reviviscentiæ. Unde eradicati ab Ecclesia per excommunicationem, abripiuntur a dæmone et foras projecti, ad ignem tandem æternum a dæmone colliguntur. Talis arundo fuit Lucifer, primus omnium apostata e celo exturbatus. Talis Julianus imp. ab Ecclesia eradicatus, et miserrime extinctus. Tales hæresiarchæ, quorum interitus quam calamitosus fuerit, novimus, veluti Calvinum pediculari morbo absumptum, Lutherum in lecto suffocatum (a dæmone vel a semetipso) Zwinglium in bello, cum promississet omnia se tela Catholicorum excepturum, interemptum, Carlostadium, Bucerum, Oecolampadium alio modo a dæmone extinctos. Bozius de signis Ecclesiæ, tom. II. l. XXIII. c. III. Florimund. Ræmund. de orig. hæres. et alii.

III. Tales sunt frigidi Christiani, qui hæreticorum moribus se accommodant in gratiam ipsorum, et rursus postea cum Catholicis Catholicos se ostendunt. Similes chamæleonti, quo nullum animal pavidius existimat, et ideo versicoloris est mutationis, ut scribit Plinius. l. XXVIII. c. VIII. mutat enim colorem ac speciem ejus, quem proxime attingit: unde bene chamæleon, id est humilis seu parvulus leo vocatur, quia non tantum corpore, sed et animo talis est. Multi ejusmodi Catholici, parvuli inquam leones, qui præ inani timore, pravorum moribus se accommodant, nec audent coram illis facere ea, quæ Catholicorum sunt. Contra quos Apostolus ad Eph. IV. dicit: *Jam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum.* (Græce in aleatione hominum, q. d. non ludamus cum hæreticis quasi cum aleatoribus de fide nostra, nec ad eorum placitum transferri nos sinamus, quo impellunt illi.) Hujusmodi chamælon fuit minister quidam Orthodoxus dilectissimus Theodorico regi Arianis. Hic enim cum se regi gratificari posse speraret, si ejusdem cum eo religionis normam acciperet, ad Arianos defecit. Verum eo cognito rex jussit illum capite plecti, dicens: « Si deo fidem non servasti, quomodo mihi, qui homo sum, eam conservabis? » Theodorus lector in collectan. l. II. apud Baron. anno 493.

Item ii, qui hæreticis favent et Catholici cum sint aut haberi velint, Catholicis contra hæreticos subsidia non ferunt, aut cum utrisque sentiunt; similes Merozitis et Rubenitis in sacro

bello Israelitarum contra Sisaram; quorum illi contribules suos nullo modo juvare voluerunt in quos angelus tulit Domini sententiam: *Maledicite terræ Meroz, maledicite habitatoribus ejus, quia non venerunt in auxilium Domini, in adjutorium fortissimorum ejus.* Hi vero medii et amphidoxi erant, eventum belli præstolantes, ut cum victoribus sentirent, qui tam Baraco, Hebræorum duci, quam Sisaræ gentilium duci dicebant: *Tui sumus nos, ut ait Chaldæus, Judic. V.*

Rursus ii, qui peccatum hæreseos parvi aestimant, neque vindicta gravi aut infamia dignum: unde hæreticos, si politicam quandam honestatem servant, viros probos et honoratos judicant, nec eos hæreticos, sed viros religionis reformatæ, et hæresim religionem reformatam vocari volunt. Hos metuendum ne maneat ignis ille, qui corripuit Hebræos excusantes Dathan et Abiram, qui murmurarant et rebellabant contra Moysen. Cum enim eorum peccatum parvum videretur plebi, et quasi durius cum illis actum esset, quando a terra absorpti sunt, mox immisit Deus in eam ignem, qui repente 14700. hominum absumpsit, Num. XVI. Sane omnibus his dicitur illud Eliæ III. Reg. XVIII. *Usquequo claudicalis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum.* Etenim tunc Hebræi profitebantur se colere Deum verum, interim tamen supplices accedebant ad aras Baal in gratiam regis sui Achab, et Jezabel. Placere studebant Jezabeli, interim tamen volebant videri defecisse a deo suo, unde ab hujus aris ibant ad aras Baal, et contra; quod taxat ibi Elias.

IV. Tales sunt politici, duplici corde et lingua omnium se moribus et verbis accommodantes. De quibus ait S. Jacobus in Epist. sua c. I. *Vir duplex animo (Græce, vir bianimis) inconstans est in omnibus viis suis.* Hujusmodi sunt hypocritæ, parasiti, versipelles et politici, qui duplex habent cor, unum verum, alterum fictum; unde fingunt se amare Deum, cum ament mundum et peccata: fingunt se fideles, et pios, cum sint impii et infideles, cum Catholicis sunt Catholici, cum hæreticis hæretici, cum atheis athei, cum castis casti, cum incestis incesti, cum sobriis sobrii, cum ebriis ebrii; suum enim pallium ad omnem ventum obvertunt. Audi Gnathonem, parasitorum principem apud Terentium in eunuch. « Est, inquit, genus hominum, qui summi videri volunt, his ego arrideo et eorum ingenia admiror simul; quidquid dicunt laudo; si negant, laudo id quoque: negat quis? Nego. Ait? Aio, etc. »

Ergo ut polypi mutantur a petris, quibus adhærent; sic isti a magnatibus, quibus addicti sunt. Ostendunt hæc arundines se esse inanēs.